

Bonnská dohoda

(historie unijních jednání s anglikány)

Poté co starokatolíci opakovaně vyjádřili svoji snahu o dorozumění s anglikány, vyhlásili anglikáni ze své strany oficiálním prohlášením druhé Lambethské konference v roce 1878 své sympatie se současným utvářením se Starokatolické církve a s jejím bojem. Toto prohlášení Lambethské konference (od roku 1867 se přibližně každých deset let scházející konference biskupů celého světového anglikánského společenství) končí slovy: "Vítáme s radostí každé úsilí po reformě podle vzoru staré církve. Nepožadujeme žádnou přísnou uniformitu a nechceme žádné bezúčelné rozdělení. Všem těm, kdo se nám přibližují se snahou o osvobození se z jařma omylu a pověry, nabízíme ochotně všemožnou pomoc a taková privilegia, která jsou pro ně přijatelná a při kterých naše principy, jak jsou vysloveny v našich základních dokumentech, mohou zůstat zachovány." Švýcarská národní synoda z roku 1879 přijala toto prohlášení s následujícím komentářem:... "v podstatných věcech stát s angloamerickými církvemi na stejné křesťanské a katolické půdě. Rozumí ze své strany přiblížení různých církví tak, aby jím nebyla omezena samostatnost jednotlivých zemských církví."

Ke sblížení, které si přáli oba partneři, nemohlo dlouho dojít, neboť nebyla vyřešena otázka platnosti anglikánských svěcení. Jde o to, zda anglikánská Církev Anglie má biskupy v katolickém smyslu nebo zda, i když tato církev v době reformace episkopát znovu zavedla, nestalo se to takovým způsobem, že by tito angličtí biskupové nemohli být považováni za platně konsekrované nástupce předreformačních biskupů" (Ed. Herzog). Zatímco Döllinger, Friedrich a biskupové Reinkens a Herzog na základě svých vědeckých výzkumů neměli žádné námitky proti uznání anglikánských svěcení, nemohli se k tomu dlouhou dobu dopracovat nizozemští biskupové. A tak nezbývalo starokatolickým biskupům Německa a Švýcarska nic jiného, než k tomu hledat cestu vzájemným vyhlašováním sympatií a osobními návštěvami. Biskup Herzog, jakož i biskup Reinkens několikrát navštívili anglikánskou Církev Anglie. Církevní posvěcení dostaly tyto osobní návštěvy v roce 1879 ve farním kostele v Bernu, kde skotský biskup Cotterill, biskup Reinkens, biskup Herzog a Pere Hyacinthe Loyson spolu poprvé veřejně demonstrovali své církevní společenství společným přijímáním eucharistie. V roce 1880 byl biskup Herzog pozván k účasti na generálním konventu Episkopální církve Ameriky. Tento konvent se usnesl na jednotě episkopátu obou církví. Biskup Herzog konal ve vícerých obcích Episkopální církve bohoslužby a uděloval tam svaté biřmování. O své cestě do Ameriky zveřejnil Herzog vlastní spis "Gemeinschaft mit der Anglo-amerikanischen Kirche/Společenství s anglo-americkou církví", který má velký teologický význam. V roce 1881 podnikl biskup Herzog společně s biskupem Reinkensem přednáškové turné po Anglii,

kteřé mělo sloužit dalšímu vzájemnému sbližování. V roce 1883 se německá říšská synoda usnesla: " Členům anglikánské církve musí být dovoleno podávat večeři Páně pod obojí způsobou". Tím sice ještě nebylo uskutečněno interkomunio, nýbrž pouze konstatováno, že není žádný důvod, aby anglikánům, kteří nemají příležitost k přijímání ve vlastním kostele, byla odmítána starokatolická večeře Páně.

Zásadní význam pak měla Lambethská konference roku 1888. Z pověření arcibiskupa z Canterbury na ní anglikánští biskupové s německou a švýcarskou církví v Bonnu a Oltenu projednávali nejdůležitější body diferencí (nauku o pramenech víry, ekumenických koncilech, tridentském koncilu, vyznáních víry, uctívání svatých a jejich relikvií), což přineslo další podstatné sblížení. Poté přijala Lambethská konference usnesení, ve kterém uznává "důstojné a nezávislé postavení církve v Nizozemí" a stanovuje povinnost podporovat přátelské vztahy k církvím Německa a Švýcarska. Těmto pak nabízí dalekosáhlá církevní práva. Jako výchozí základnu dalších unijních rozhovorů postavila tato Lambethská konference čtyři základní podmínky, které se staly známými jako "Lambethský quadrilateral" a mohou platit za chartu magnu anglikánského unijního smýšlení. Podle ní musí být vodítkem k sjednocení:

1. Písmo Starého a Nového zákona, poněvadž obsahuje všechno, co je potřebné ke spáse a poněvadž je pravidlem a nejvyšším měřítkem víry.
2. Apoštolské vyznání víry jako symbol křtu a nicejské vyznání jako dostačující vyjádření křesťanské víry.
3. Udělování dvou Kristem ustanovených svátostí: křtu a eucharistie za nezaměnitelného používání ustanovujících slov Kristových a jím samotným ustanovených elementů.
4. Historický episkopát, přizpůsobený podle způsobu jeho spravování různým lokálním potřebám národů a lidí, kteří jsou Bohem povoláni k jednotě jeho církve.

Tímto prohlášením se anglikánská církev staví podstatně na půdu stejných principů, které byly vytýčeny starokatolíky v roce 1872 v Kolíně jako východisko unijní činnosti. Podle nich je Písmo svaté nejvyšší směrnicí a kritériem víry a jako takové má přednost před rozhodnutími církevní učitelské tradice ve věcech víry. V následujících větách jsou krátce uvedeny tři základní elementy, které i starokatolíci odedávna považují za nepostradatelné pro katolicitu církve:

a) Katolickou je církev svým učením, když uznává obě ekumenická vyznání víry. Tato vyznání sama jsou dostatečným vyjádřením křesťanské víry, i když k plnému pochopení vyžadují interpretaci dogmatickými rozhodnutími ekumenických koncilů.

b) Katolickou je církev ve svých bohoslužbách tím, že křest a eucharistie stojí jako obě svátosti Páně ve středu jejího církevního konání. Tím se nevylučuje, že i jiné církevní úkony mohou platit za svátosti.

c) Katolická je církev tím, že udržuje historický episkopát, tj. starou církví přijatý biskupský úřad ve spojení s presbyteriátem a diakonátem.

Navzdory této dalekosáhlé shodě však stále nedocházelo ke sjednocení. Jedním z důvodů bylo, že po roce 1889, kdy byla ustavena Utrechtská unie, mohli starokatoličtí biskupové postupovat pouze společně, nizozemský episkopát se však ve svém dobrozdání z roku 1894 stále ještě nemohl rozhodnout k uznání anglikánských svěcení. Následující Lambethská konference roku 1897 doporučila - aby mohla být jednání vedena na širší bázi - obnovení bonnských unijních konferencí. Komise ustanovená v roce 1897 starokatolickým kongresem ve Vídni však nedošla k žádnému cíli. Nešťastnou konsekrací Harryho Matthewa došlo mezi oběma církvemi k značnému odcizení. Přesto roku 1908 vyslovila Lambethská konference znovu ochotu k opětovnému navázání přátelských vztahů se starokatolickými církvemi. V témže roce byla založena Společnost sv. Willibrorda, ještě dnes existující anglikánsko-starokatolická organizace, která slouží podporování přátelství obou církví.

Rozhodující změna nastala po první světové válce. Poté co Lambethská konference 1920 znovu projevila svoji ochotu obnovit unijní rozhovory, poslal arcibiskup z Utrechtu 2.6.1925 arcibiskupovi z Canterbury písemné sdělení, že nizozemská církev "po dlouhých zkoumáních a novém rozvažování" uznala, že v anglikánské církvi nebyla přerušena apoštolská posloupnost a že světící agendu Eduarda VI. je třeba uznat za platnou. 2.9. téhož roku se na tom shodla i starokatolická biskupská konference shromážděná v Bernu a dodala, že je to v souladu s dřívějšími prohlášeními starokatolických teologů a biskupů Německa a Švýcarska. Závěrem vyjádřila naději na budoucí užší společenství s anglikánskou Církví Anglie a jejími sesterskými církvemi na skutečně katolické základně.

Lambethská konference, která toto prohlášení starokatolické biskupské konference roku 1930 vzala na vědomí, konstatovala: "Znovusjednocení se starokatolickými církvemi je proveditelné. Za základnu má sloužit Utrechtské prohlášení o víře." Poté byly arcibiskupy z Canterbury a z Utrechtu zřízeny dvě teologické komise, které měly vypracovat příslušnou dohodu. Obě komise se sešly dne 2.7.1931 v Bonnu. Zcela otevřeně konstatovaly shody a rozdíly a poté prohlásily: "Uznáváme skutečnost, že stávající rozdíly nepřipouští úplnou shodu ve všech bodech nauky, na druhé straně jsou však podstatné základy nauky obou církví katolické, a proto se vzdáváme zvláštního vyjádření ke společným základům víry, neboť to by znamenalo formulaci nového vyznání víry." Díky moudrému zaměření se na podstatné, a na stávající společné zásady došlo ke shodě v následujícím znění Dohody:

The Bonn Agreement

1. Each Communion recognizes the catholicity and independence of the other and maintains its own.

2. Each Communion agrees to admit members of the other Communion to participate in the Sacraments.

3. Intercommunion does not require from either Communion the acceptance of all doctrinal opinion, sacramental devotion or liturgical practice characteristic of the other, but implies that each believes the other to hold all the essentials of the Christian faith.

Bonnská dohoda

1. Každé z církevních společenství uznává katolicitu a samostatnost druhého, přičemž udržuje svoji vlastní.

2. Každé z církevních společenství souhlasí s připuštěním členů druhého k účasti na svátostech.

3. Interkomunio nevyžaduje od žádného z církevních společenství převzetí všech stanovisek učení, vší sakramentální zbožnosti nebo liturgické praxe, jaká jsou vlastní druhému, nýbrž zahrnuje v sobě, že každý věří v držení všeho podstatného křesťanské víry u společenství druhého.

(...) poznamenejme, že důraz Dohody leží na článku 2, na plném eucharistickém a sakramentálním společenství, zatímco oba další články popisují jeho předpoklady. Rovněž musí být jasné, že Dohoda nebyla uzavřena pouze s jedním z církevních křídel - jako bylo např. tzv. anglo-katolické - nýbrž s Anglikánskou církví jako takovou.

Tuto Dohodu odsouhlasila starokatolická biskupská konference dne 7.9.1931 ve Vídni, přistoupily k ní rovněž obě konvokace: z Canterbury i z Yorku, generální konvent Episkopální církve Ameriky a všichni ostatní členové anglikánského společenství. Na třetí světové konferenci pro víru a řád v Lundu (1952) byla doporučena nová terminologie pro označování vztahů mezi církvemi, kterou Lambethská konference v roce 1958 přijala a v důsledku toho bylo označení "intercommunion" v roce 1961 vzájemně precizováno na pojem "full communion / plné církevní společenství".

To však nevyjadřuje absorpční unii, nýbrž při uznání katolicity a korporativní jurisdikční samostatnosti obou církví jejich průběžné *communio in sacris*.

(pozn. V roce 1965, na 19. Mezinárodním starokatolickém kongresu, se k intercommuniu připojily i (neřímské) katolické církve Španělska, Portugalska a Filipín.)

Anglická verze textu Bonnské dohody převzata z webových stránek Katolického biskupství německých starokatolíků.

Komentář k Dohodě je převzatý z knihy U. Küryho Starokatolická církve (Küry, Urs: Starokatolická církve - I. + II., přeložil Josef König, Studijní texty starokatolické církve, Praha 1998, str. 67-69).

Podle uvedených pramenů zpracoval Rostislav Toman.